

Utbildningsinspektion i Sventorps och Vårsås skolor

Förskoleklass

Grundskola årskurserna 1–6

Inledning

Verksamheten i Sventorps och Vårsås skolor, förskolor och fritidshem har granskats och besökts den 21-23 maj 2008. I slutet av denna rapport framgår vilka som varit ansvariga för utbildningsinspektionen.

Inspektionen riktas mot tre huvudområden: **Kunskaper, Normer och värden** samt **Ledning och kvalitetsarbete**. Bedömningarna av kvaliteten och av hur väl verksamheten uppfyller statens krav görs utifrån skollagen, läroplaner och övriga författningar för det offentliga skolväsendet. Information om inspektionen finns på Skolinspektionens webbplats, www.skolinspektionen.se (Tillsyn, Regelbunden tillsyn).

Huvudmannen har ansvar för att de brister som inspektörerna lyfter fram i helhetsbedömningen åtgärdas. Åtgärderna ska redovisas till Skolinspektionen vilket framgår av Skolinspektionens beslut. Skolinspektionen följer också upp effekterna av inspektionen vid nästkommande inspektion.

Denna skriftliga rapport kompletteras med muntlig återrapportering av de ansvariga inspektörerna.

Underlag

Underlaget för inspektörernas bedömning är dels dokument från kommunen och skolorna, dels den information som samlats in under besöket. Även annan information om kommunen och skolorna från Skolverkets nationella uppföljningssystem, eller som finns publicerad på annat sätt, har använts.

I Sventorps och Vårsås skolor intervjuades rektorerna, elevråden, lärare, representanter för elever och föräldrar. Inspektörerna besökte även lektioner i skolorna och förskoleklasserna. Även andra iakttagelser i skolmiljön och studier av dokument som finns i rektorsområdet utgör underlag för bedömningen.

Rektorerna har tagit del av och givits möjlighet att lämna synpunkter på sakuppgifter i rapporten.

Beskrivning av skolorna

Sventorps skola	Antal elever
Förskoleklass	24
Grundskola	119
Värsås skola	Antal elever
Förskoleklass	12
Grundskola	97

Källa: Skolans rektor

Sventorps skola är belägen i samhället Igelstorp 9 kilometer öster om Skövde. Värsås skola ligger mitt i samhället Värsås 15 kilometer öster om Skövde. Skolorna har nära till skog och mark. Till skolorna hör fritidsverksamhet, fritidsgård och förskola. Värsås skola har även en så kallad heldagsskola, ”Växthuset”, vilken kommer att läggas ned till hösten. Skolorna är indelade i två arbetslag, ett för de som arbetar med de yngre och ett för de som arbetar med de äldre barnen. Man har ett klassläraresystem med traditionell klassindelning. Båda skolorna har förskoleklass samt årskurs 1–6. I årskurs 7 börjar de flesta eleverna på Eriksdalskolan i Skövde. Dit åker de även i årskurs 6 för att läsa språkval. Några klasser har elever i två årskurser på grund av litet elevantal. Skolorna liknar varandra till utseendet, är byggda under 1950-talet och har stora väl utrustade skolgårdar. Värsås skola har en stor idrotts-hall vilken utnyttjas flitigt av samhällets invånare. Skolans bibliotek delar lokal med ett kommunalt filialbibliotek. Skolorna leds av två rektorer och bildar tillsammans Sventorp-Värsåsenheten. Till hösten kommer skolorna att ledas av en av rektorerna. Skolorna deltar i försöksverksamheten med utbildning utan att tillämpa föreskrifterna om antalet timmar för ämnen och ämnesgrupper i grundskolan. Denna rapport behandlar förskoleklasserna och skolorna. Skolbarnsomsorgen och förskoleverksamheten behandlas i en egen rapport för Skövde kommun.

Helhetsbedömning

Sventorps och Värsås skolor är i många avseenden väl fungerande verksamheter med goda förutsättningar för skolverksamhet av god kvalitet.

Skövde kommun eftersträvar en pedagogisk helhetssyn från 1-20 år. Sedan några år tillbaka pågår ett utvecklingsarbete med att bryta ned uppnåendemålen i årskurs 5 och 9 till årskursvisa mål. Skolorna har även tagit fram dokument som på ett detaljerat sätt visar vad eleverna ska göra i respektive ämnen och årskurs, så kallade arbetsplaner. Lärarna och rektorerna menar att arbetsplanerna upprättats med utgångspunkt från lärarnas tidigare erfarenheter av vad man brukar göra i respektive årskurs. Dokumenten används av lärarna vid bedömning av elevernas resultat. Föräldrar och elever berättar att de vet vad eleverna ska lära sig och vad de ännu inte kan. Målen finns uppsatta i klassrummen. Lärarna bör dock vara uppmärksamma på att uppnåendemål enligt författningarna endast finns i årskurs 5, och att eleverna inte bör begränsas av de årskursvisa målen eller de metoder som erbjuds enligt sko-

lans arbetsplaner. De årskursvisa målen får inte utgöra ett hinder för elevinflytande eller för att undervisningen ska kunna utgå från varje barns behov, förutsättningar, erfarenheter och kunskaper. Skolorna samarbetar även aktivt med kyrkan som delar ut psalmböcker och undervisar elever som så önskar i körsång (Värsås). På Sventorps skola har även svenska kyrkan funnits med vid religionsundervisningen via ett så kallat "Bibeläventyr". Samarbete med andra religiösa samfund förekommer inte. Inspektörerna vill påpeka att skolorna bör vara extra vaksamma på läroplanens krav om öppenhet för skilda uppfattningar och att det finns risk att barnen blir ensidigt påverkade om samarbetet med kyrkan sker i stor omfattning och inte utvärderas och ses över.

Om eleverna inte når målen upprättas åtgärdsprogram. På Värsås skola utgår man från olika nivåer, som organisationsnivå, gruppnivå och individnivå för att kunna anpassa skolan och klassrumsundervisningen efter elevens behov i åtgärdsprogrammet. Även Sventorps skola bör beakta detta så att inte bara eleven fokuseras utan hela lärandemiljön.

Rektorn på Värsås skola berättar att om en elev behöver stöd i samhällsorienterande eller naturorienterande ämnen ges stödet istället i svenska. Enligt författningarna ska skolan ge eleverna det stöd de behöver i samtliga ämnen. Det stöd som erbjuds bör ske inom klassens ram. Stöd kan utformas på olika sätt om alla nivåer fokuseras.

Skolorna har planer för hur man ska identifiera elever i behov av särskilt stöd. Där emot görs inte regelmässigt utredningar av elevens stödbehov, vilket grundskoleförordningen kräver. På Värsås skola arbetar en specialpedagog deltid och på Sventorp skola kan elever i behov av särskilt stöd få specialundervisning av lärare med vidareutbildning i specialpedagogik. Till hösten ska en specialpedagog betjäna båda skolorna.

Skolorna redovisar i vilken omfattning eleverna nått uppnåendemålen i årskurs 5 i samtliga ämnen utom teknik och redovisar höga resultat på båda skolorna. Teknikundervisningen är främst förlagd till årskurs 6, även om undervisning av ämnet sker inom ramen för slöjd och naturorienterande ämnen i de tidigare årskurserna. Skolorna saknar elevens val.

Sventorps skola arbetar enligt ett traditionellt schema. I Värsås skola förekommer "arbetspass" på schemat, vilket innebär att eleverna kan arbeta med olika saker utifrån ett veckobeting. Lärarna upprättar arbetsscheman för varje vecka, men dessa utgår inte från varje elevs behov och förutsättningar. Eleverna beskriver att de endast i mycket begränsad utsträckning kan påverka vad de ska lära sig och vilka arbetsformer som ska användas. Lärarna på Värsås skola uttrycker en vilja till att utveckla det reella elevinflytandet, men menar att det är svårt då klasserna är stora. På heldagsskolan utgår man från varje elevs förutsättningar, behov och lust att lära. På skolorna finns väl fungerande elevråd, matråd och skolråd.

I skolorna pågår ett aktivt värdegrundarbete som även är schemalagt under ämnet EQ-SET (emotionell intelligens - social och emotionell träning) i Sventorps skola och ämnet EQ (emotionell intelligens) i Värsås skola. Eleverna berättar att de känner sig trygga i skolan och att de vet vem de ska gå till om bråk eller kränkningar

förekommer. Elever och föräldrar berättar att det har förekommit kränkningar och menar att skolan inte alltid gjort vad den borde för att åtgärda detta. Det finns föräldrar på skolorna som menar att skolorna saknar tillräcklig kompetens för att reda ut bråk och kränkningar. Lärarna medger att det förekommit kränkningar, men menar att de arbetar aktivt för att förebygga, utreda och åtgärda när så sker.

Både elever och lärare berättar att barnen leker tillsammans på rasterna över klassgränserna och att skolan i huvudsak utgör en trygg miljö. Skolorna har utarbetat varsin likabehandlingsplan. De utser kamratstödjare och utbildar dessa i samarbete med organisationen Friends. Syftet med kamratstödjarna är att de ska uppmärksamma lärare och elever om kränkningar förekommer och de har regelbundna möten tillsammans med lärare.

De båda rektorerna är väl förtrogna med arbetet på skolan. De syns ofta i korridorer och klassrum och vikarierar ibland. Rektorn på Sventorps skola går den statliga rektorsutbildningen och rektorn på Väsås skola har genomfört den. Kvalitetsredovisningarna är upprättade tillsammans med skolans personal. På Sventorps skola var även skolrådet delaktigt i upprättandet. Föräldrar berättar att kvalitetsredovisningen inte är presenterad för dem och att de inte heller fått vara med och säga vad de tycker via enkäter, vare sig från kommunen eller från skolan. Skolorna använder sig av en mall från kommunen och utgår från materialet BRUK som administrerades av Myndigheten för skolutveckling. För att kvalitetsredovisningen ska vara ett användbart dokument är det viktigt att ta reda på vad elever och föräldrar tycker och att de mål man ställer upp för verksamhetens utvecklingsarbete är mätbara och analyseras och utvärderas grundligt.

Inspektionen av de båda skolorna visar att de har goda förutsättningar för att bedriva en god undervisning i en trygg miljö.

Brister som måste åtgärdas

Inspektörerna bedömer att nedan angivna brister snarast måste åtgärdas.

- Alla elever i behov av särskilt stöd får inte sådant stöd (4 kap. 1 § skollagen och 5 kap. 4-5 §§ grundskoleförordningen).
- Åtgärdsprogrammen upprättas inte enligt kraven i grundskoleförordningen då utredningar inte görs regelmässigt och det finns brister i kvalitet (5 kap. 1 § grundskoleförordningen).
- Likabehandlingsplanerna uppfyller inte de krav som ställs på en sådan plan (6 § lagen om förbud och diskriminering och annan kränkande behandling av barn och elever).
- Eleverna får inte undervisning i ämnet teknik före utgången av årskurs 5 i sådan utsträckning att de ges möjlighet att nå målen i ämnet för årskurs 5 (2 kap. 6 § grundskoleförordningen, förordningen om kursplaner för grundskolan och bilaga 3 till skollagen).
- Skolan anordnar inte svenska som andraspråk för elever som behöver det (2 kap. 15-16 §§ grundskoleförordningen).

- Elevers val anordnas inte vid skolan (2 kap. 19-20 §§ grundskoleförordningen).
- Kvalitetsredovisningarna är inte upprättade enligt kraven i förordningen (3-4 §§ förordning om kvalitetsredovisning inom skolväsendet m.m.).

Områden som är i behov av förbättringsinsatser

Det finns enligt inspektörernas bedömning behov av förbättringsinsatser inom följande områden:

- Skolornas resultat bör i högre utsträckning användas för att utvärdera metoder så att de kan prövas och utvecklas.
- Skolorna bör förbättra underlagen för de individuella utvecklingsplanerna.
- Skolorna bör förbättra sitt arbete avseende strävansmålen i utbildningen.
- Skolorna bör förbättra arbetet med att ge eleverna ett reellt inflytande på undervisningen.
- Samarbetsformer mellan skolan och förskoleklassen bör utvecklas för att berika varje elevs mångsidiga utveckling och lärande.
- Undervisningen bör i högre grad anpassas utifrån varje elevs behov, förutsättningar, erfarenhet och tänkande.
- Utveckla sitt arbete mot kränkande behandling. Inspektörerna bedömer att skolorna i större utsträckning ge elever, föräldrar och annan personals möjlighet att delta i det systematiska kvalitetsarbetet.

Bedömningar

Nedan redovisas inspektionens bedömningar utifrån en fyrgradig kvalitetsskala enligt följande:

- *Mycket god* kvalitet innebär att styrdokumentens mål och krav *väl* uppfylls.
- *God* kvalitet innebär att styrdokumentens mål och krav i *huvudsak* uppfylls.
- *Mindre god* kvalitet innebär att styrdokumentens mål och krav endast *delvis* uppfylls.
- *Ej godtagbar* kvalitet innebar en *avsevärd avvikelse* från styrdokumentens mål och krav.

1 KUNSKAPER

Inom detta granskningsområde behandlas skolans kunskapsresultat och arbetet för att varje elev ska nå de nationella målen för lärandet uttryckta i läroplan och kursplaner. Vidare granskas vilka förutsättningar skolan ger för att eleverna ska nå målen.

1.1 Kunskapsresultat

Inom detta bedömningsområde har granskats:

- om eleverna tillägnar sig kunskaper i enlighet med läroplanens och kursplanernas mål.

Tabell 1: *Andel elever i procent vid Sventorps skola som uppfyller kravnivån i samtliga delprov i de nationella ämnesproven i årskurs 5 för åren 2003–2007.*

Tabell 1		Resultatmått för elever i årskurs 5					
		Sventorps skola					Riket ¹
		2003	2004	2005	2006	2007	2007
Andel (%) som nått målen på de nationella i samtliga ämnesprov	Engelska	72	97	89	93	95	85
	Matematik	62	91	84	89	90	72
	Svenska	72	97	89	100	95	71

Källa: Kommunens statistik

¹ Uppgifter baserade på ett urval av samtliga huvudmän i riket.

Tabell 2: *Andel elever i procent vid Vårsås skola som uppfyller kravnivån i samtliga delprov i de nationella ämnesproven i årskurs 5 för åren 2003–2007.*

Tabell 2		Resultatmått för elever i årskurs 5					
		Vårsås skola					Riket ²
		2003	2004	2005	2006	2007	2007
Andel (%) som nått målen i samtliga delprov på de nationella ämnesproven	Engelska	83	78	79	82	79	85
	Matematik	88	67	68	59	79	72
	Svenska	71	74	89	82	74	71

Källa: Kommunens statistik

Kommentar:

I Sventorps skola når så gott som alla elever kravnivån för de nationella proven i årskurs 5 i engelska, matematik och svenska år 2007. Skolan redovisar även resultatbedömning i förhållande till de nationella kursplanemålen för alla ämnen, utom teknik. 95 procent av eleverna når målen i samtliga ämnen i årskurs 5, utom i teknik där uppgift saknas. I Vårsås skola når 73 procent kravnivån i samtliga delprov i de nationella ämnesproven, 16 procent bedöms vara på väg att nå målen. Skolan har haft som mål att öka måluppfyllelsen i matematik, vilken föregående år varit lägre. Detta har lyckats. I svenska når flera elever inte målen i årskurs 5. Skolan arbetar med läs-utvecklingsscheman för samtliga elever och bör analysera ämnesresultatet nogga. Även i Vårsås skola redovisas måluppfyllelsen i samtliga ämnen, utom teknik i årskurs 5 där uppgift saknas. I samtliga ämnen, förutom i engelska, matematik och svenska, är måluppfyllelsen god. Vårsås skola bör beakta att måluppfyllelsen i engelska, matematik och svenska är låg och att analys av orsakerna till detta bör göras i syfte att med riktade insatser kunna nå en ökad måluppfyllelse.

1.2 Uppföljning och kommunikation av kunskapsresultat

Inom detta bedömningsområde har granskats:

- om lärarna fortlöpande följer upp resultaten så att undervisningsmål och metoder ständigt kan prövas och utvecklas i förhållande till styrdokumentens krav,
- om kunskapsresultaten följs upp i alla ämnen,
- om kunskapsresultaten följs upp regelbundet under hela skoltiden,
- om utvecklingssamtal genomförs om hur elevens kunskapsutveckling och sociala utveckling bäst kan stödjas,
- om en framtidsytande individuell utvecklingsplan upprättas i samband med utvecklingssamtalen.

² Uppgifter baserade på ett urval av samtliga huvudmän i riket.

Bedömning av området Uppföljning och kommunikation av kunskapsresultaten:

Ej godtagbar kvalitet	Mindre god kvalitet	God kvalitet	Mycket god kvalitet
		X	

Motivering:

Inspektörernas sammanvägda bedömning är att området är av god kvalitet. Skolorna följer upp resultaten i samtliga ämnen i årskurs 5, utom i teknik. De nedbrutna årskursvisa målen som skolorna arbetat fram är ett redskap för att samtala kring vad eleverna ska lära sig och används vid bedömningen av kunskapsresultaten. I ämnet teknik sker undervisningen integrerad i slöjd och naturorienterande ämnen, men redovisas inte och följs heller inte upp. Den schemalagda undervisningen i ämnet sker i årskurs 6. Både elever och föräldrar berättar att utvecklingssamtalen fungerar väl, de vet vad eleverna kan och vad de behöver förbättra. Resultaten följs upp, men detta leder inte regelmässigt till att man prövar och utvecklar nya metoder. Inom området finns följande förbättringsbehov:

Uppföljning av resultaten

Enligt läroplanen måste skolans verksamhet utvecklas så att den svarar mot uppställda mål. Detta kräver att undervisningsmålen ständigt prövas, resultaten följs upp och utvärderas och att nya metoder prövas och utvecklas. Ett sådant arbete måste ske i ett aktivt samspel mellan skolans personal och elever och i nära kontakt med såväl hemmen som det omgivande samhället.

Inspektionen visar att skolans uppföljning inte används så att undervisningsmål och metoder ständigt prövas och utvecklas i förhållande till styrdokumentet. Rektor och lärare för pedagogiska samtal om undervisningsmål, men också att de nedbrutna årskursvisa mål som tagits fram inte utvärderas, ej heller metoderna. Elevernas resultat används därför inte till att pröva eller förändra metoderna.

Inspektörernas bedömning är att skolorna i högre utsträckning bör använda resultaten för att utvärdera metoderna så att de kan prövas och utvecklas.

Individuell utvecklingsplan

Enligt grundskoleförordningen ska läraren vid utvecklingssamtalet i en framåtsyftande individuell utvecklingsplan skriftligt sammanfatta vilka insatser som behövs för att eleven ska nå målen och i övrigt utvecklas så långt som möjligt inom ramen för läroplanen och kursplanerna.

Det bedömningsunderlag som finns inför utvecklingssamtal för de äldre barnen fokuserar samtliga ämnen. För de yngre fokuseras engelska, matematik och svenska, samt idrott. Inspektörerna ställer sig dock tveksamma till det underlag skolan använder vid upprättandet. Här anges och bedöms t.ex. elevens abstraktionsförmåga, logiska tänkande, koncentrationsförmåga, finmotorik, grovmotorik, ansvarsförmåga och samtalsförmåga. Det är hur man bäst kan klara målen som bör fokuseras, inte barnens förmågor. Dessa bedömningar kan leda till stigmatisering och begränsa eleverna om deras förmågor bedöms vara dåliga.

Inspektörerna bedömer att underlaget för den individuella utvecklingsplanen bör ses

över så att elevernas förutsättningar och förmågor till att lära inte bedöms istället för de insatser som behövs för att nå målen..

I detta sammanhang vill inspektörerna också lyfta fram att från och med den 15 juli 2008 har bestämmelsen i 7 kap 2 § grundskoleförordningen om individuell utvecklingsplan bland annat ändrats på så sätt att en sådan plan inte enbart ska vara framtidsytande. Den ska innehålla omdömen om elevens kunskapsutveckling i varje ämne. Dessa omdömen får vara betygsliknande men de bör anpassas till elevernas ålder och förutsättningar. Det är rektorn som beslutar om den närmare utformningen. Planen får också innehålla annan information om elevens skolgång om rektorn beslutar detta. Skolverkets allmänna råd (SKOLFS 2006:10) om den individuella utvecklingsplanen kommer att revideras med anledning av ändringen och beräknas vara färdiga under hösten 2008.

1.3 Bedömning och betygssättning

Inom detta bedömningsområde har granskats:

- om lärarna gör en allsidig bedömning av elevernas kunskaper,
- om lärarna använder resultaten från de nationella ämnesproven för att bedöma elevers kunskapsutveckling och som stöd för betygssättning,
- om lärarna vid bedömning och betygssättning utgår från de nationella målen i kursplanerna och från betygskriterierna,
- om lärarna vid betygssättningen utnyttjar all tillgänglig information om elevens kunskaper i förhållande till kraven i kursplanerna,
- om betyg sätts enligt författningarnas krav,
- om betygskatalog förs enligt bestämmelserna.

Bedömning av området Bedömning och betygssättning:

Ej godtagbar kvalitet	Mindre god kvalitet	God kvalitet	Mycket god kvalitet
		X	

Motivering:

Inspektörernas sammanvägda bedömning är att området är av god kvalitet. Som stöd för bedömning av elevernas kunskapsutveckling använder sig lärarna av iakttagelser, samtal kring målen och arbetsplanerna, prov och redovisningar på olika sätt, tester och diagnoser. Särskilt i Vårsås skola förs ständiga samtal kring detta enligt lärarna. Lärarna utgår också från de nationella målen i samtliga ämnen och ämnesproven i engelska, matematik och svenska i årskurs 5. Skolorna är inte betygssättande så i den delen kan ingen bedömning göras.

1.4 Genomförande av utbildningen

Inom detta bedömningsområde har granskats:

- om läroplanens och kursplanernas mål att sträva mot anger inriktningen för skolans utbildning,
- om organisation och arbetssätt ger utrymme för olika kunskapsformer,
- om eleverna ges möjlighet till inflytande och ansvarstagande över det egna lärandet,
- om eleverna ges kunskap om demokratins principer och utvecklar sin förmåga att arbeta i demokratiska former,
- om undervisningen är allsidig och saklig,
- om de som arbetar i skolan samverkar för att göra skolan till en god miljö för utveckling och lärande,
- om skolan samverkar med arbetslivet och närsamhället,
- om arbetet i förskoleklassen stimulerar varje barns utveckling och lärande och ligger till grund till fortsatt skolgång.

Bedömning av området Genomförande av utbildningen:

Ej godtagbar kvalitet	Mindre god kvalitet	God kvalitet	Mycket god kvalitet
	X		

Motivering:

Inspektörernas sammanvägda bedömning är att området är av mindre god kvalitet. På skolorna är uppnåendemålen de mål som ständigt diskuteras. Strävansmålen nämns inte i de samtal som förts med rektorer och lärare under inspektionstillfället. Värsås rektor menar att strävansmålen finns bakom det arbete som sker men inte lyfts fram utan att det främst är uppnåendemålen som styr. I skolorna tycks eleverna ha ett litet reellt inflytande på planeringen av undervisningen. Lärarna bestämmer hur undervisningen ska läggas upp och vad eleverna ska lära sig. Eleverna kan ge några exempel på att de blivit tillfrågade om lektionernas innehåll och utvärdering. Skolorna har väl fungerande elevråd. Skolorna har ett nära samarbete med kyrkan vilka erbjuder viss undervisning och även körsång. Skolorna bör vara uppmärksamma på att undervisningen ska vara allsidig och saklig. I Värsås skola samarbetar skolan med biblioteket och bjuder in författare. I skolorna förekommer prao i årskurs 6. Inom bedömningsområdet finns följande förbättringsbehov:

Utbildningens inriktning

Enligt läroplanen anger mål att sträva mot inriktningen på skolans arbete. De anger därmed en önskad kvalitetsutveckling i skolan.

Enligt grundskoleförordningen finns för varje ämne en kursplan. I kursplanen anges de mål som undervisningen ska sträva mot och de mål som eleverna ska ha uppnått efter det femte och det nionde skolåret.

Rektorn på Vårsås skola menar att diskussioner förs kring strävansmålen, men inte med systematik. De mål som främst fokuseras i arbetet och diskussioner är uppnåendemålen.

Inspektörerna bedömer att skolorna bör förbättra sitt arbete avseende strävansmålen i sin utbildning.

Inflytande och ansvarstagande för egna lärandet

Enligt skollagen ska eleverna ha inflytande över hur deras utbildning utformas. Omfattningen och utformningen av elevernas inflytande ska anpassas efter deras ålder och mognad.

Enligt läroplanen ska läraren se till att alla elever oberoende av social bakgrund och oavsett kön, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, sexuell läggning eller funktionshinder får ett reellt inflytande på arbetssätt, arbetsformer och undervisningens innehåll samt se till att detta inflytande ökar med stigande ålder och mognad.

Rektorn har ett särskilt ansvar för att skolans arbetsformer utvecklas så att ett aktivt elevinflytande gynnas.

Inspektörerna har endast sett få exempel på att eleverna blivit tillfrågade vad gäller planering och utvärdering. Lärarna säger att de inte planerar och utvärderar undervisningen tillsammans med eleverna på ett systematiskt sätt. Elever i de högre årskurserna beskriver att de ibland får välja vad de vill arbeta med om de är klara med veckoschemat. De kan ge något exempel på att de fått välja vilket land de vill arbeta med och att en del lärare frågat vad de vill göra. Planering och utvärdering av den dagliga verksamheten är efter vad inspektörerna erfar ytterst begränsad och inte formaliserad. I Sventorps skola uttrycks i kvalitetsredovisningen det reella inflytandet på undervisningen som att "Läraren styr undervisningen. Ibland kan de få önska. Läraren bestämmer i klassrummet". Skolans pedagogiska idé är bl.a. att "skapa delaktighet och möjlighet till inflytande för barn och vårdnadshavare vad avser barnets måluppfyllnad i ämnena".

Inspektörerna bedömer att skolorna bör utveckla arbetet med att ge eleverna ett reellt inflytande på undervisningen.

Samverkan inom skolan

Enligt läroplanen ska samarbetsformer mellan förskoleklass, skola och fritidshem utvecklas för att berika varje elevs mångsidiga utveckling och lärande.

Samverkan mellan fritidshemmet och skolan förekommer på skolorna. Intervjuer med barn, personal och rektorer visar däremot att samverkan mellan förskoleklassen och årskurs 1 kan utvecklas. Lärarna på Sventorps skola menar att samverkan förekommer mer tidigare men nu varit svårt då undervisningsgruppen i årskurs 1 och 2 är så stor. Även samverkan mellan förskoleklassen och årskurs 1 på Vårsås skola är begränsad.

Inspektörerna bedömer att skolorna i högre grad bör utveckla samarbetsformer

12 (19)

inom skolan och förskoleklassen för att berika varje elevs mångsidiga utveckling och lärande.

1.5 Anpassning av verksamheten till elevernas behov

Inom detta bedömningsområde har granskats:

- om undervisningen anpassas till varje elevs behov, förutsättningar, erfarenheter och tänkande,
- om särskilt stöd ges till barn och elever som har svårigheter i skolarbetet,
- om det vid behov av särskilda stödåtgärder alltid utarbetas åtgärdsprogram som uppfyller författningarnas krav.

Bedömning av området Anpassning av verksamheten till elevernas behov:

Ej godtagbar kvalitet	Mindre god kvalitet	God kvalitet	Mycket god kvalitet
	X		

Motivering:

Inspektörernas sammanvägda bedömning är att området är av mindre god kvalitet. Skolorna utgår inte från varje elevs behov, förutsättningar, erfarenheter och tänkande vid planeringen av undervisningen. På de båda skolorna finns rutiner för att identifiera elever som har svårigheter i skolarbetet, men skolorna ger inte särskilt stöd i samtliga ämnen om eleverna behöver det. Åtgärdsprogram skrivs men föregås inte regelmässigt av utredning om det framkommit att eleven kan ha behov av särskilda stödåtgärder. Inom bedömningsområdet finns följande brister och förbättringsområden:

Individanpassad undervisning

Enligt läroplanen ska undervisningen anpassas till varje elevs förutsättningar och behov. Den ska med utgångspunkt i elevernas bakgrund, tidigare erfarenheter, språk och kunskaper främja elevernas fortsatta lärande och kunskapsutveckling. Läraren ska utgå från varje enskild individs behov, förutsättningar, erfarenheter och tänkande.

Inspektionen visar att skolorna i första hand utgår från kursplanemålen vid planeringen. Varje elevs förutsättningar, behov, erfarenheter och tänkande synes inte utgöra grund för planeringen av undervisningen. Lärarna på Sventorps skola menar att en individuell anpassning sker då de ställer olika krav på eleverna efter deras förutsättningar och exempelvis rättar mer i vissa elevers texter än andras. Särskilt lärarna på Vårsås skola uttrycker vilja till att utveckla individualiseringen i klassrummet, men anser att detta är svårt när eleverna är många. Veckoscheman görs av lärarna och utgår inte från varje elevs behov och förutsättningar. Besök på lektioner visar att lärarna förväntar sig att eleverna ska göra i stort sett samma saker på veckoschemat.

Inspektörerna bedömer att skolorna i högre grad bör anpassa undervisningen ut-

ifrån varje elevs behov, förutsättningar, erfarenhet och tänkande.

Särskilt stöd

Enligt skollagen ska särskilt stöd ges till elever som har svårigheter i skolarbetet. Enligt grundskoleförordningen ska en elev få studiehjälp på sitt modersmål om eleven behöver det.

Enligt skolans lärare ger skolorna inte särskilt stöd i samtliga ämnen trots att det förekommer att eleverna behöver det. Väsås skola har erbjudit specialidrott och har då sett vilken nytta dessa elever haft av detta då effekterna har återspeglats även i andra ämnen. I övrigt ges stöd i engelska, matematik och svenska enskilt eller i mindre grupp. Nivågruppering förekommer i matematik.

Inspektörerna bedömer att skolorna inte erbjuder att elever som har svårigheter i skolarbetet stöd i samtliga ämnen om de behöver det.

Åtgärdsprogram

Enligt grundskoleförordningen ska rektorn se till att en elevs behov av särskilda stödåtgärder utreds. Om utredningen visar att eleven behöver särskilt stöd, ska rektorn se till att ett åtgärdsprogram upprättas. Av programmet ska det framgå vilka behoven är, hur de ska tillgodoses samt hur åtgärderna ska följas upp och utvärderas. Eleven och elevens vårdnadshavare ska ges möjlighet att delta när åtgärdsprogrammet utarbetas.

Dokumentstudier och intervju med lärare visar att åtgärdsprogram upprättas men föregås inte regelmässigt av en utredning av elevens behov. På Väsås skola fokuseras organisation-, grupp- och individnivå. På Sventorps skola fokuseras endast individnivån och inga skrivningar görs som visar hur skolan ska anpassas efter elevens behov. På så sätt blir eleven problembärare och den som måste åtgärdas. Skolan bör i större grad se sin egen roll och anpassa undervisning och stöd efter elevens behov. I mallen för åtgärdsprogram på Sventorps skola finns även en rubrik som benämns "åtgärder i hemmet". Det måste vara skolan som ansvarar för de åtgärder som sätts in, inte hemmet. De åtgärdsprogram som skrivs visar inte heller tydligt vilka behoven är eller hur de ska tillgodoses. Utvärderingar av åtgärdsprogrammen görs på utvecklingssamtalen, men finns inte dokumenterade i åtgärdsprogrammen. Skrivningar om elevernas positiva sidor görs främst utifrån elevernas egenskaper, inte förmågor eller kunskaper. I Övrigt hänvisar inspektörerna till Skolverkets allmänna råd för åtgärdsprogram (SKOLFS 2008:25).

Inspektörerna bedömer att åtgärdsprogrammen inte upprättas enligt kraven i grundskoleförordningen då utredningar inte görs regelmässigt och åtgärdsprogrammen bör utvecklas vad gäller kvalitet.

2 NORMER OCH VÄRDEN

Inom detta granskningsområde behandlas skolans arbete för att påverka och stimulera eleverna att omfatta vårt samhälles gemensamma värderingar och låta dessa komma till uttryck i vardaglig handling.

2.1 Normer och värden i studiemiljö och samvaro

Inom detta bedömningsområde har granskats:

- om skolan utgör en trygg miljö,
- om skolan har en studiemiljö som är inriktad på lärande och ger stöd åt att utveckla kunskaper,
- om skolan/lärarna bedriver ett aktivt värdegrundsarbete,
- om skolan har ordningsregler som är utarbetade i samverkan med personal, elever och företrädare för elevernas vårdnadshavare,
- om skolan har upprättat en likabehandlingsplan i enlighet med författningarna och dess mål och åtgärder är synliga i det dagliga arbetet.

Bedömning av området Normer och värden i studiemiljö och samvaro:

Ej godtagbar kvalitet	Mindre god kvalitet	God kvalitet	Mycket god kvalitet
		X	

Motivering:

Inspektörernas sammanvägda bedömning är att området är av god kvalitet eftersom skolmiljön i huvudsak är trygg. Skolorna bedriver ett medvetet och aktivt värdegrundsarbete i form av ämnet EQ (Värsås) och EQ-SET (Sventorp). Skolorna har kamrattstödare/kompisstödare och bedriver samarbete med Friends. De har även mobbningsteam. Trots det förebyggande arbetet förekommer kränkningar emellan elever. Inom bedömningsområdet finns följande förbättringsbehov och brist:

Trygg miljö

Enligt läroplanen ska ingen i skolan utsättas för diskriminering på grund av kön, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, sexuell läggning eller funktionshinder eller för annan kränkande behandling. Tendenser till trakasserier och annan kränkande behandling ska aktivt motverkas. Läraren ska uppmärksamma och i samråd med övrig skolpersonal vidta nödvändiga åtgärder för att förebygga och motverka alla former av kränkande behandling.

Inspektörerna har i samtal med såväl elever som föräldrar fått ta del av uppgifter om att det har förekommit kränkningar mellan barn och att skolans förmåga att då arbeta systematiskt för att åtgärda dessa kränkningar brustit. Skolorna bedriver ett aktivt värdegrundsarbete och de brister som påtalats vid samtal med föräldrar och elever kan främst härledas till de åtgärder i form av samtal och möten som hållits när kränkningar skett.

Inspektörernas bedömning är att skolorna bör utveckla sitt arbete mot kränkande behandling.

Likabehandling

Enligt lagen om förbud mot diskriminering och annan kränkande behandling av barn och elever ska huvudmannen för verksamheten eller den huvudmannen be-

stämmer se till att det finns en likabehandlingsplan för varje enskild verksamhet. Planen ska syfta till att främja barns och elevers lika rättigheter oavsett kön, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, sexuell läggning eller funktionshinder och att förebygga och förhindra trakasserier och annan kränkande behandling. I planen ska planerade åtgärder redovisas. Planen ska årligen följas upp och ses över. Skolorna har upprättat likabehandlingsplaner tillsammans med elevrådet, skolrådet (föräldrar) samt skolans personal. Dock saknas främjandeperspektivet samt kartläggning av respektive verksamhets behov i likabehandlingsplanerna. Planen på Vårsås skola innehåller sanktioner för elever som utsatt andra elever för kränkningar såsom att inte ha rast samtidigt med andra elever eller inte få delta i friluftsdagar, vilket kan liknas vid straff. Planerna kan vara svåra att tillämpa då åtgärderna är beroende av om det varit frågan om mobbning, kränkning eller diskriminering. Detta är inte önskvärt då skolan först måste identifiera vilken sort av kränkning som skett innan rätt åtgärder kan sättas in. Såväl mobbning som diskriminering ryms under begreppet kränkning. Se vidare i Skolverkets allmänna råd (SKOLFS 2007:7) för arbete med att främja likabehandling. Inspektörerna bedömer att likabehandlingsplanerna inte uppfyller de krav som ställs på en sådan plan.

3 LEDNING OCH KVALITETSARBETE

Inom detta granskningsområde behandlas tillgång till utbildning samt verksamhetens ledning och personal och hur skolan följer de nationella bestämmelserna som omfattar dessa grupper. Inspektionen granskar dessutom rektors och personalens ansvarstagande för skolans målinriktning och myndighetsutövning samt hur skolans kvalitetsarbete fungerar för att säkra och förbättra kvaliteten i utbildningen.

3.1 Tillgång till likvärdig utbildning

Inom detta bedömningsområde har granskats:

- om skolan tar emot elever enligt bestämmelserna,
- om varje elev erbjuds det garanterade antalet undervisningstimmar,
- om skolan erbjuder eleverna valmöjligheter i enlighet med författningarna,
- om skolan erbjuder eleverna studie- och yrkesorientering,
- om eleverna har tillgång till nödvändig utrustning och ändamålsenliga lokaler,
- om utbildningen är avgiftsfri för alla elever med undantag av enstaka inslag som kan föranleda obetydlig kostnad,
- om verksamheten i förskoleklassen omfattar minst 15 timmar i veckan eller 525 timmar om året.

Bedömning av området Tillgång till likvärdig utbildning:

Ej godtagbar kvalitet	Mindre god kvalitet	God kvalitet	Mycket god kvalitet
	X		

Motivering:

Inspektörernas sammanvägda bedömning är att området är av mindre god kvalitet. Det är osäkert om eleverna får det antal undervisningstimmar de har rätt till då ingen uppföljning eller bedömning sker i årskurs 5 i ämnet teknik. Eleverna erbjuds inte heller elevens val eller svenska som andraspråk om de behöver det. Då skolorna systematiskt ger hela klasser ledigt för skolresa som bekostats av insamlade medel kan inte heller skolorna betraktas som avgiftsfria. Inom bedömningsområdet finns följande brister:

Garanterad undervisningstid

Enligt skollagen omfattar det garanterade antalet undervisningstimmar 6 665 timmar i grundskolan. Av timplanen framgår utbildningens omfattning i timmar för ämnen, ämnesgrupper, språkval och elevens val. Det är den minsta undervisningstid som eleverna ska erbjudas. Enligt intervjuer med lärare, elever och rektor framgår det att ämnet teknik inte ges i sådan omfattning att det är möjligt att nå målen i årskurs 5.

Enligt grundskoleförordningen ska undervisning i svenska som andraspråk anordnas för elever om det behövs. Rektorn beslutar om undervisning i svenska som andraspråk ska anordnas för en elev. Undervisningen ska anordnas i stället för undervisning i svenska.

Elevernas kunskapsutveckling i teknik följs inte upp varför man inte kan veta om de får undervisning i tillräcklig omfattning för att kunna nå målen i årskurs 5. Enligt rektorn på Väsås skola finns svenska som andraspråk inte på skolan trots att skolan har elever med annat modersmål än svenska. Elever som behöver svenska som andraspråk läser enligt gällande läroplan svenska och får stödundervisning i svenska. Enligt rektorn finns behovet av svenska som andraspråk men stöd i svenska ges istället.

Inspektörernas bedömning är att eleverna inte får undervisning i teknik i tillräcklig omfattning för att ha möjlighet att nå målen för årskurs 5 och att behovet av undervisning i ämnet svenska som andraspråk inte utreds.

Valmöjligheter

Enligt grundskoleförordningen ska styrelsen erbjuda eleverna ett allsidigt urval av ämnen som elevens val. Undervisningen syftar till att fördjupa och bredda elevens kunskaper i ett eller flera ämnen. Undervisningen ska till sitt innehåll och sin inriktning vara förenligt med målen i den kursplan eller de kursplaner som fastställts för det ämne eller ämnen som utgör elevens val.

Skolorna erbjuder inte elevens val. På heldagsskolan Växthuset på Väsås skola finns dock ett ämne som kallas Nyfiken på där eleverna får välja att fördjupa sig i något av skolans ämnen.

Inspektörerna bedömer att elevens val i huvudsak inte anordnas i enlighet med grundskoleförordningen.

3.2 Personalens utbildning och kompetensutveckling

Inom detta bedömningsområde har granskats:

- om skolans pedagogiska personal har utbildning för den undervisning de i huvudsak bedriver,
- om skolans pedagogiska personal har nödvändiga insikter i de föreskrifter som styr utbildningen,
- om skolans pedagogiska personal får den kompetensutveckling som de behöver för att kunna utföra sina arbetsuppgifter på ett professionellt sätt,
- om rektor genom utbildning och erfarenhet har förvärvat pedagogisk insikt.

Bedömning av området Personalens utbildning och kompetensutveckling:

Ej godtagbar kvalitet	Mindre god kvalitet	God kvalitet	Mycket god kvalitet
		X	

Motivering:

Inspektörernas sammanvägda bedömning är att området är av god kvalitet. Personalen har utbildning för den undervisning de i huvudsak bedriver även om skolornas klasslärarsystem medför att vissa lärare måste undervisa i ämnen de inte har behörighet i. Skolornas arbete med att bryta ned kursplanerna i årskursvisa mål har bidragit till samtal och kunskapsutveckling i de föreskrifter som styr. Personalen får kompetensutveckling främst beslutad centralt, men har även möjlighet att påverka individuell kompetensutveckling. Rektorn på Vårsås skola har genomgått den statliga rektorsutbildningen och har lång erfarenhet som rektor. Rektorn på Sventorps skola går nu den statliga rektorsutbildningen.

3.3 Rektors ansvar

Inom detta bedömningsområde har granskats:

- om rektor håller sig förtrogen med det dagliga arbetet,
- om rektor som pedagogisk ledare tar det övergripande ansvaret för att verksamheten inriktas på att nå de nationella målen,
- om rektorn tar ansvar för att skolans resultat följs upp och utvärderas i förhållande till de nationella målen,
- om rektorn fattar beslut enligt bestämmelserna.

18 (19)

Bedömning av området Rektors ansvar:

Ej godtagbar kvalitet	Mindre god kvalitet	God kvalitet	Mycket god kvalitet
		X	

Motivering:

Inspektörernas sammanvägda bedömning är att området är av god kvalitet då rektorerna enligt lärare och elever är förtrogna med det dagliga arbetet och som pedagogiska ledare tar ansvar för att verksamheterna inriktas på att nå de nationella målen.

3.4 Kvalitetsarbete**Inom detta bedömningsområde har granskats:**

- om skolan bedriver ett systematiskt kvalitetsarbete, det vill säga planerar, följer upp och utvärderar sin verksamhet samt tar tillvara resultaten och omsätter dessa i åtgärder, för att förbättra måluppfyllelsen,
- om kvalitetsarbetet dokumenteras i en kvalitetsredovisning som innehåller en bedömning av i vilken mån de nationella målen för utbildningen nåtts och en redogörelse för vilka åtgärder skolan avser att vidta för att öka måluppfyllelsen.

Bedömning av området Kvalitetsarbete:

Ej godtagbar kvalitet	Mindre god kvalitet	God kvalitet	Mycket god kvalitet
	X		

Motivering:

Inspektörernas sammanvägda bedömning är att området är av mindre god kvalitet. Området har följande förbättringsområde och brist:

Systematiskt kvalitetsarbete

Enligt läroplanen ska skolan bedriva ett systematiskt kvalitetsarbete, det vill säga planera, följa upp och utvärdera sin verksamhet samt ta tillvara resultaten och omsätta dessa i åtgärder, för att förbättra måluppfyllelsen. Ett sådant arbete måste ske i ett aktivt samspel mellan skolans personal och elever och i nära kontakt med såväl hemmen som med det omgivande samhället.

Skolorna arbetar med att följa upp och utvärdera sin verksamhet för att med resultaten som grund formulera åtgärder för att förbättra måluppfyllelsen. Elever och föräldrar erbjuds emellertid inte möjlighet att delta i detta arbete vilket gör att endast skolans uppfattningar ligger till grund för förbättringsarbetet. Detta verifieras av rektorn.

Inspektörerna bedömer att skolorna i större utsträckning bör ge elever, föräldrar och annan personals möjlighet att delta i det systematiska kvalitetsarbetet.

Kvalitetsredovisning

Enligt förordningen om kvalitetsredovisningen ska skolans kvalitetsredovisning utarbetas under medverkan av lärare, övrig personal och elever. Elevernas vårdnadshavare ska ges möjlighet att delta i arbetet med kvalitetsredovisning.

Skolornas kvalitetsredovisningar utarbetas inte under medverkan av elever och elevernas vårdnadshavare. Kvalitetsredovisningarna utarbetas i huvudsak av rektorn och skolornas personal. I kvalitetsredovisning finns inga uppgifter om resultaten för nationella prov. I kvalitetsredovisningen saknas en samlad bild av skolans resultat. Därmed blir analyser av resultaten eller vilka åtgärder skolan tänker vidta för ökad måluppfyllelse oklara.

Dokumentet redovisar inte heller på ett systematiskt sätt hur väl man nått målen. Se vidare i Skolverkets allmänna råd (SKOLFS 2006:18) om kvalitetsredovisning.

Inspektörerna bedömer att kvalitetsredovisningarna inte är upprättade enligt kraven i förordningen.

Datum Ort

2008-12-11 Göteborg

Sven-Olof Lundin

Kristina Svensson

Mats Löwing